

תחילת התמורה

משהו קרה לעם הזה. משהו התחיל לזוז בו.

לא היו אלה עדיין ניצניה של המפיכה. אבל הזעזועים התת-קרקעיים שהתחוללו בו בשבועות האחרונים העידו כי רעידת האדמה הגדולה מתרגשת ובאה.

כשישב העם הזה השבוע לחוג את ליל-הסדר היתה להגדת הפסח משמעות חדשה. שוב היה מובן לפסוק

— בני-חורין מעבדות למוֹלך המלכה. זאת היתה התפילה והתקווה של יומה ויותר אורחים בישראל.

מאורעות מבשרי תמורה. את המפינה חוללה לא ספק החלטת ממשלת גולדה מאיר בפרשת הר"ר גולדמן. החלטה זו היכתה בהלם רבים שהאמינו אמונה עיוורת כהצהרות שריהממשלה. כמה מאורעות סימנו את התמורה:

הפגנות המחאה נגד החלטת הממשלה שנערכו בירושלים לפני שבועיים. הם לא נערכו בידי המפגינים המקצועיים למיניהם. הפעם השתתפו בהם אנשירוח בלתי מפלגתיים, קציני מילואים קרביים ונוער המת-פכה מסיפית-המותר.

העלאת המחזה הסאטירי מלכת האמריקאית בתיאטרון הקאמרי השבוע — שכולו ביקורת קטלנית על שרי ממשלת ישראל ומדיניותם (ראה עמודים 18-19). עצם העלאת הצגה כזו בתיאטרון כמו הקאמרי מעידה על מפינה, שאיש לא צפו לחלום עליו עוד לפני מספר חודשים.

מאמרים שפורסמו בעתונות, העידו על התפכחות מהאמונה ברצון ישראל לשלום.

מסקנה איזומה. בין אלה האחרונים התבלטו רשימותיהם של יורם שדה, בנו של מפקד הפלמ"ח יצחק שדה, סטודנט באוניברסיטה העברית בירושלים, ושל יואל מרכוס, הכתב המדני של הארץ. שהיה ידוע עד כה בעמדתו הפרו-דיינית הקיצונית. כתב יורם שדה ברשימה שפירסם ב"הארץ": "אין מנוס ממסקנה קשה לבלעיה וקשה יותר לעיכול — ממשלת ישראל אינה רוצה בשלום. וזוהי מסקנה איזומה, פסקתי עיניים מכאיבה שבמכאיבות... נזקקתי לזעקו היות והושמט לפתע הבסיס המוסרי להיותי ישראלי. הוא הושמט בבהירות ששוב אינה מאפשרת עצמת עין. והאמינו לי, כה נוחה היתה תקופת עצמת העיניים וכה קשה הפכחון החדש.

כבר הייתי מבכר שלא לראות זאת, אך המושג "ישראלי" שניה כרעם ביום בהיר את משמעותו. שוב איננו הצד הצודק. אנחנו שותפים לדבר עבירה. זהו רגע מר שלא היה כמוהו.

מיסמך עגום. ואילו יואל מרכוס, בהגיבו על נאומו של שרהבטחון משה דיין בכנס מפקדים, כתב: "הנאום מזכיר לי חלום בלחות מצוי בו מוצא עצמו אדם לכוד מכל צד ומוצא אין. זה המיסוג העגום ביותר שפורסם עד כה על מצבנו מאז מלחמת ששת-הימים... מדיניות החוץ של ישראל מתנהלת ע"י הערבים. מיישגי הם אנו יוצאים נשכרים וממהלכיהם הנכר נים אנו נפגעים. אין בפועל לממשלה כל חשיבה לטוח ארץ.

מה שמדאיג לדעתי אינו בכך שהממשלה אינה נוקטת יוזמות מייניות, אלא שהיא יתרה מרצונה על כל כושר ומרחב תמרון.

יורם יצחק שדה (1952)

יורם שדה (1970)

היא פשוט מפחית לשחק במשחק דיפלומטי.

שבוע בו התפכח העולם כולו מאמונתו העיוורת בפלאי הטכנולוגיה, נוכח כשלון משימתה של החללית אפולו 13, היתה להתפכחות שהחלה בקרב אורחי ישראל חשיבות גדולה הרבה יותר לגבי גורלה ועתידה של המדינה.

ארץ ישראל

בין "אל-פתח"

והמושל הצבאי

הם זוממים עם הישראלים לכוון מדינת חסות פלסטינית?

הם סוכני הציונות והאימפריאליזם האמריקאי? דברים אלה הטיחה החודש תחנת-השידור של אל-פתח נגד השייך מוחמד עלי אל-געברי, ראש עיריית חברון, ונגד קבוצה של אישי-ציבור אחרים בגדה המערבית. הסיבה: אל-געברי יום כינוס "ועדה ל-ענייני ציבור", אלה הוזמנו כל ראשי העירייה בשטחים המוחזקים.

כמו ממשלת ישראל, ידע גם אל-פתח את הכוונה הבלתי-מוצהרת: לכוון גרעין של מהגינות להקמת מדינה פלסטינית, תוך הסדר-שלום עם ישראל.

הברון — לא, עמאן — כן. תגובת אל-פתח היתה מובנת. האירגון דוגל בחיר סול מדינת ישראל ושיחרור כל פלסטין — ועל כן הוא מתנגד להקמת מדינה ערבית בחלק מפלסטין, תוך הסדר עם ישראל.

פחות מובנת תגובת ממשלת ישראל. לפני חודש אסר המימשל הצבאי את בוא המג'ידים מחוץ להר-חברון לכנס, בטענה כי זהו עניין מדיני וכי לא קיבל הוראות מן הממשלה. בינתיים עברו השבועות, שום הוראה לא הגיעה, והאיסור נשאר על כנו.

אולם, כפי שגילה השבוע עטאללה מג'ור, העיתונאי הישראלי-ערבי של הארץ: באותו זמן שלא נתקבלה הוראה להתיר את הכנס של אל-געברי, ניתנה הוראה שהתירה את השתתפותם של ראשי-ציבור מהשטחים המוחזקים בכנס בעמאן.

שלום — לא, מלחמה — כן. אותו כנס בא ביוזמת המלך חוסיין, ויבואו אליו ראשי לשכות-המיסחר מכל העולם הערבי. בהסכמת המימשל הצבאי יצאו אליו נציגי הסוחרים מירושלים המזרחית, יריחו, ג'נין, טולכרם וקלקליה. אנשי רמאללה, שכם ובית-לחם לא רצו לנסוע.

לכנס זה לא הוזמנו אנשי עזה — מכיוון שהרצועה לא השתייכה לממלכה ההאש-מית. ברור, אפוא, כי אנשי הגדה הוזמנו בתור נתיני המלך חוסיין — וכי המימשל הצבאי התיר את נסיעתם בידעו זאת.

המסקנה: ממשלת ישראל החליטה למנוע בכוח כל נסיון להקים נציגות פלסטינית שתדורגל ביצירת ישות פלסטינית תוך שלום עם ישראל, אך מעודת את אנשי הגדה לקיים את קשריהם עם המלך חוסיין, הנמציא במלחמה עם ישראל.

אירגונים

היריב

החדש

אירגוני-הפידאיון הפלסטיניים עומדים עתה במאבק קשה — מאבק שבו הם מיתוגוונים. שדה-הקרב: הקמפוסים של מדי-רב-אירופה, שבהם שלטו עד כה ביד רמה, הודות לידידיהם מקרב השמאל החדש.

האיש המאיים על שלטונם זה הוא צעיר מגושם, גבוה ושחרחר: מוגי אלקיים, יוצא-מארוקו, סטודנט יהודי המתגורר בבריסל.

הנשק שבידי אלקיים: "הוועדים למען ישראל-פלסטין", שהתארגנו באוניברסיטאות של שש מדינות אירופה המערבית.

החרב של לנון. אלקיים הוא איש השמאל החדש, והוא מדבר בלשונו. מה כמה חורשים מתגוששים הוא וחבריו עם אל-פתח וידידיהם, כשכלי-הנשק משני הצדדים הם פסוקי לנין ומובאות מכתבי-הקודש של השמאל.

בחודש שעבר התכנסו כ-150 מחסידי הוועדים מארצות שונות בעיריה שואוירלה-רואה. לפני כן הוציאו לאור חוברת נאה בצרפתית.

תוכן החוברת מקביל לרעיונות העולם (המשך בעמוד 18)

★ זה יכול לקרות גם בישראל

★ זה קרה ברוסיה

המועצות שם את הרשיון לחזור. בידו נמצאת אף ויזה איטלקית, באמצעותה ניסה לעבור באוגוסט 1968 דרך איטליה וחזרה לברית-המועצות. משימה זו הוכשלה. לדבריו, כתוצאה מהתערבות ישראלית, אלכסיי ושמעון חזרו לכרמיאל. דירתם, הנמצאת ליד הכביש הראשי, מרוהטת בריהוט דלי: שתי מיטות סוכנות, שולחן קטן ופתיליה. בשש שנות שהותם בארץ נעזרו האב ובנו בכספים והבילות ששלח להם קרוב משפחה מברוקלין. בשעתו אף פנה פישקין האב ליהושע רבינוביץ, ראש-העיר תל-אביב, שהתגורר עמו באותו רחוב כי וילנה כדי לקבל ממנו עזות שתסייע לו לקבל פיצויים מגרמניה.

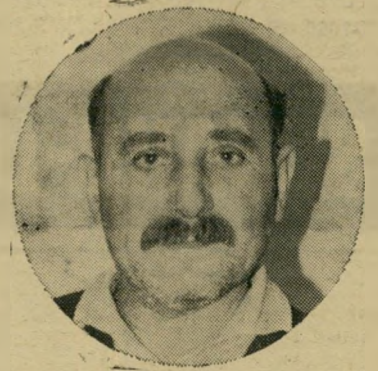
אלכסיי פישקין מבקש לחזור לברית-המועצות מאז 1968. בשל אי קיום קשרים דיפלומטיים בין ישראל לברית-המועצות, יצא לקפריסין, ניסה להשיג משרגירות ברית-

זרף קאזאקוב, אביו של הסטודנט הישראלי יאשה קאזאקוב, המתגורר עם משפחתו במוסקבה, נאבק כאומץ ובגלוי למנוע זכותו לעלות לישראל. כתוצאה מכך הוא פוטר מעבודתו. במכתביו וכשיחות הטלפון שלו עם בנו, טען יוסף קאזאקוב כי הוא נרדף על ידי סביבתו בשל רצונו לעלות לישראל.

זה יכול לקרות רק במישטר הדיכוי של ברית-המועצות! האמנם? אלכסיי פישקין תושב כרמיאל שעלה לפני 8 שנים מפולין לישראל, הרויח כי הוא רוצה לחזור עם בנו שמעון בן 16 לברית-המועצות. הוא נאבק על זכותו לבחור לו את אתר מגוריו כרצונו. זוהי זכות לגיטימית של כל אדם במדינה דמוקרטית, ויהיו סיבותיה אשר יהיו.

ומה קרה לאלכסיי פישקין במדינה דמוקרטית כמו ישראל, כאשר הביע את רצונו לעזוב ולחזור לברית-המועצות? שבוע שעבר, אחרי שהעיתונות פירסמה כי פישקין שלח מכתב לשלטונות ברית-המועצות על סכלותו בישראל, הוא הותקף על-ידי אחד מחבריו לעבודה במפעל מודול בטון בכרמיאל. האיש שלף אולף, התנפל על פישקין ואיים לדקור בקראו: "מוות לבוגדים הקומוניסטים!"

וזה עוד לא הכל. השבוע פוטר שמעון פישקין, בנו של אלכסיי, מעבודתו במפעל מולטי קרטון בכרמיאל.

אלכסיי פישקין

שמעון פישקין

במקצועו אלכסיי פישקין הוא טכנאי וטרינארי — ממין של סוגי בקר. בארץ קיבל עבודה כפועל שחור במפעל מודול בטון. בנו שמעון, הוא אחראי על מועדון הנוער בכרמיאל. בידיהם נמצאים מפתחות המועדון. יש לו ידידה בנהריה. עתה הוא מתכוון לנסוע אליה ולהסביר לה כי שוכנע על-ידי אביו כי עליהם לחזור לברית-המועצות. בהנהלת מפעל מודול בטון סיפרו כי לאלכסיי פישקין אין סיבה להתאונן. החל מהאחד במאי הוא יועלה בדרגה ושכרו יועלה ב-60 ל"י לחודש. אבל פישקין אינו מאמין: "אחרי כל העסק הזה, אני גם כן אשאר בלי עבודה", אמר ברוסית. "חבר ועדה-העובדים אמר לי שלאנשים הרוצים לחזור לרוסיה אין מה לחפש במפעל". "עשיתי כבר לא איכפת לי", אמר פישקין, "אני מחכה לאישור לחזור לרוסיה". זהו סיפור טראגי על עולה שלא נקלט או שלא רצה להיקלט. אולם הוא טראגי שבעתים נוכח היחס ומעשי-התגמול בהם זכה אלכסיי פישקין אחרי שפורסם רצונו לחזור לברית-המועצות.

מי עוד יעז לבוא ולטעון באוזניו: "כאן לא רוסיה?"